

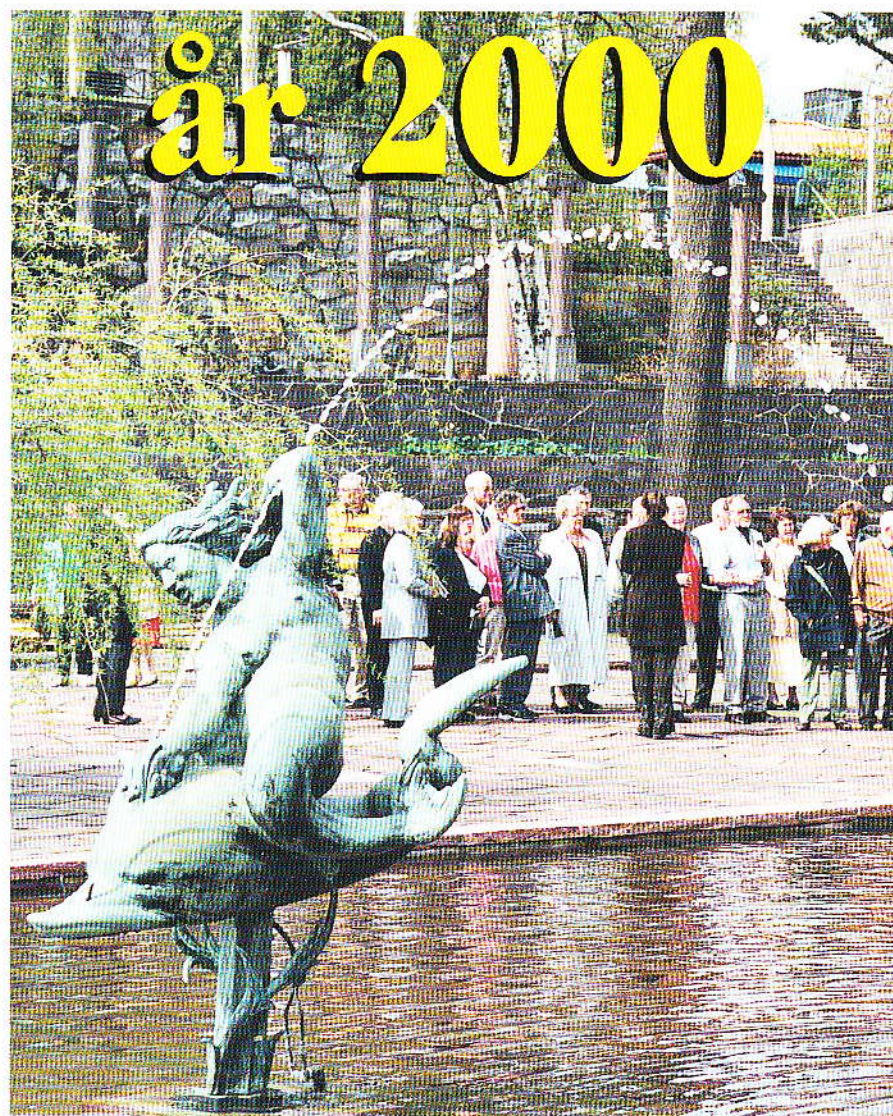
LARY

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET FÖR STRUP- OCH MUNHÅLECANCER

Riksstämman

år 2000

Svenska Laryngförbundets seminarie gick i föreläsningens och kulturens tecken. Bilden visar en grupp deltagare på sköna Millesgården i Stockholm, granne med Foresta där Riksstämman gick av stapeln.

Sidan 20

Livskvalitet

– Vad är det?

Temanummer med massor av synpunkter på vad som är livskvalitet. Läs också Carl-Antons mycket personliga kåseri.

Sidorna 4-8

Tolvsbo

Aterigen en lyckad rehabiliteringshelg uppe i Bergslagen. Även denna gång i Dan Andersson och Carl Larssons anda.

Tre vrållåk i Tolvsbo som inte lyckades ta sig ur ladan.

Sidan 12

Korsord

Nytt för detta nummer är tema-korsordet på...

...sidan 22

Nästa nummer utkommer september/oktober 2000

Innehåll

3 Ledare: Tema Livskvalitet.
Nya Laryngbroschyren presenteras.

• TEMA LIVSKVALITET •

4 • Vad är livskvalitet?

• Enkät om livskvalitet.

5 • Om smultronställen.

Våra styrelseledamöter.

6 • Livskvalitet – vad är det?

• Independent living.

7 • Carl-Anton kåserar om livskvalitet.

8 • Projekt om livskvalitet.

• 20-års jubileum för ÖNH:s samtalsgrupp.

8 Konferensinfo.

9 Världskongress, São Paulo, Brasilien.

10 Doktors spalt.

11 www.cancersamtal.nu – om att surfa på nätet.

Fria ord: Gärna syrgas! Men inte i magen.

12 Härliga Tolvsbo.

14 Dofter och lukter.

15 Atos stipendiefond.

Vid Vätterns strand.

Årsmöten.

Avlidna.

16 Ett lovande vapen.

17 Tandvårdsförsäkringen.

18 Reserapport från spanska Costa Blanca.

20 Riksstämman år 2000.

22 Krysset.

Nästa nummer utkommer september/oktober 2000.
Manusstopp den 29 augusti 2000.

• Kansliet är stängt mellan den 3–31 juli •

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET

- har läns- och regionföreningar verksamma över hela landet.
- har kontakt med motsvarande förbund i andra länder.
- har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logoped, kuratorer och dietister.
- är en av huvudmännen i Cancerfonden.
- tillhör handikappförbundens samarbetsorgan.
- finansieras genom medlemsavgifter och anslag, bl.a statliga organisationsstödet.
- har instiftat fristående Stiftelsen Laryngfonden, som bl.a. ger rehabiliteringsstöd till dem som drabbats av cancer i öron, näsa och halsområdet.
- arbetar för lika rätt till behandling, vård och rehabilitering samt för social trygghet.
- utger tidskriften LARY.
- värnar sina medlemsgruppers intressefrågor.

Laryngförbundets Tidskrift

LARY

Årgång 27 • Nr 2 / 2000

Ansvarig utgivare Bo Persson

Redaktör Gun-Marie Larsson
Svenska Laryngförbundet
Barks väg 14, 170 73 SOLNA
tel. 08-655 83 10 / fax 08-655 46 10

Medarbetare i redaktionen
Elise Lindqvist, Ragnar Sarin
och Gunnar Schneider
Redaktionssekreterare
Birgitta Nyqvist

Svenska Laryngförbundet
Kansli
Besöks- och postadress
Barks väg 14, 170 73 SOLNA
Tel. 08-655 83 10, Fax 08-655 46 10
Texttelefon 08-655 43 20
E-post laryngforbundet@telia.com
Postgiro 85 17 54-2
Bankgiro 5703-3573

Förbundsordförande Bo Persson
Övre Hantverksgatan 20 A
831 36 ÖSTERSUND
Tel. 063-12 30 41
Mobil 070-512 51 96

Kassaförvaltare Gert Hall
Kastvindsvägen 2, 231 55 TRELLEBORG
Tel. 0410-489 65, fax 0410-489 59
Mobil 070-524 89 65
E-post gert.hall@trelleborg.mail.telia.com

Stiftelsen Laryngfonden
Barks väg 14, 170 73 SOLNA
Tel. 08-655 40 01
E-post laryngfonden.kansli@telia.com
Postgiro 90 02 02-3, 91 82 58-5
Bankgiro 5936-5338

Grafisk form Bertil Ankarberg
Text & Bild, Vällingby

Tryck SCR Konst- och Kvalitetstryck AB
Stockholm, 2000

Tema Livskvalitet

Livskvalitet är huvudtemat i detta nummer av Lary, synnerligt intressant, inte minst för undertecknad som mitt i livet drabbades av strupcancer.

Min strupcancer följde den gängse vägen, jag levde inte något "frisksportarliv" precis. Mat och dryck förtärdes, mest på fel del av dygnet samt en rökkonsumtion av 10-15 cigarrigaretter per dag. Med andra ord ett liv och leverne som bäddade för ohälsa i sin högsta potens.

Jag kände mig så illa till mods att jag på eget bevåg sökte läkarcentralen. Därifrån gick en remiss till sjukhuset i Östersund, där det togs prover för vidare befordran till Akademiska sjukhuset i Uppsala. Där konstaterades att proven visade en elakartad tumör på ett stämband. Detta besked fick jag per telefon dagen före julafton, "trevlig jul"!

Så vidtog de vanliga rutinerna: Undersökning, strålning, operation, återbesök och kontroller etc. Dessbättre behövde jag endast mista ett stämband. Vilken lycka genomförs mig när jag vaknade upp ur narkosen och opera-

tören professor Carl-Erik Lindholm meddelade mig detta.

Carl-Erik Lindholm var för övrigt vår föreläsare vid det nyligen avslutade seminariet. Jag kunde relativt snabbt återgå till mitt arbete då på halvtid.

Så fick jag då kontakt med SLF där jag redan från start för tolv år sedan fick förmånen att vara förtroendevald och sedemera ordförande. Glädjen att få verka och leva inom vårt förbund, inte minst i kampen mot "tobaksdjävulen", det är min LIVSKVALITET.

Så har vi haft vårt årliga seminarium och riksstämman, i år förlagd till Foresta, Lidingö. Tur med vädret, god mat samt utnämning av hedersmedlemmar. Mer om detta på annan plats i tidningen. Stämman avlöpte programenligt, bokslutet visade att vi har en stabil ekonomi och styrelsen beviljades ansvarsfrihet etc.

En mindre "turbulens" uppstod vid ett par omröstningar, för övrigt gick allt lungt till under ledning av mötesordförande Lage Andreasson.

Bo Persson

Nya Laryngbroschyren – nu äntligen tryckt och färdig

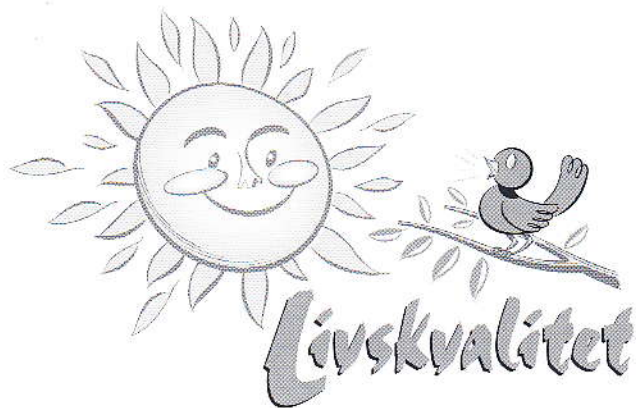
Efter ca 1 1/2 års idogt arbete så är broschyren "Att tala utan stämband" färdig och finns för distribution hos förbundet. Arbetet har varit tidsödande. Många turer har gått fram och tillbaka. Många skall tycka till och ändra. Texter måste vara korrekta bilder skall vara anatomiskt riktiga. Den ska dessutom se tilltalande ut. Och inte minst den skall vara lättläst. "Puh"! Nu är den klar!

Men man får aldrig vara riktigt nöjd! Något tekniskt har spelat oss ett spratt. Bilden på första sidan har av någon anledning flyttat på sig och hamnat lite för långt ner på sidan. Det är väl kanske mest en utseendefråga och inte så allvarligt att vi kan trycka om hela upplagen utan får rätta till det i nästa tryckning.

Men nu kommer det viktiga arbetet! Distributionen! Nu skall den spridas till de personer som fått besked om att de har Laryngcancer men även till den som arbetar med dem inom sjukvården. Vi vet att broschyren är till stor hjälp att förstå vad laryngcancer är och vad man kommer att gå igenom. Så nu vill vi be er ute i föreningarna att rekvirera det antal broschyrer som ni vill ha. Vi vill också att ni besöker sjukhusen och lägger ut den på Öron- näs- och hals mottagningar och kliniker. Och inte minst

försök att få sjukvårdspersonalen på ert sjukhus att dela ut den som information till berörda personer. □

Vad är livskvalitet?

Kan någon besvara den frågan?

Redaktionen bestämde att vi skulle ha ett temanummer om just livskvalitet. Det var kanske jobb i tuffaste laget. Men alla ska veta att det har också varit roligt att jobba med.

Som redaktionsmedlem och initiativtagare till temanumret bör väl även jag skriva några rader om hur jag ser på min livskvalitet. För det är ju bara jag som vet.

Först och främst är kanske "livskvalitén" det mest personliga vi har. Jag tror att livskvalitet är olika för varje person. Och tur är väl det.

Som munhålecancerbehandlad, jag skriver så därför att när jag fick beskedet om min cancer 1992 så planerade "farbror doktorn" att operera bort stora delar av min tunga. Men innan dess fick jag fulldos strålning, 33 gånger.

Min då lite rundnätt kropp svarade så bra på strålningen så läkarna inte visste vad eller hur man skulle operera. Alla lymfkörtlar på höger sida av halsen skulle dock tas bort. Men tungan var man mer osäker på. Prov skulle tas under operationen och skickas till labbet, läkarna skulle därefter besluta i vilken omfattning det skulle bli.

Det här är kanske min största upplevelse om vad livskvalitet är. Tungan är orörd, den sitter kvar drygt åtta år efter chockbeskedet. Och nu har jag börjat sjunga och spela gitarr som aldrig förr.

Varför skriver jag behandlad, jo, jag ser mig mest som strålbehandlad. Men strålning över munhålan ger också stora funktionsnedsättningar som inte syns.

Men självklart så finns det mer av livskvalitet. Det finns människor runt omkring som också bidragit till min livskvalitet. Först och främst är det familjen. Min fru hade det inte så lätt. Men jag är fortfarande gift och dessutom med samma tjej som jag träffade när jag var arton år. Sen glädjen över barnen, med barnbarnen i spetsen. Vänner som ställde upp när det behövdes.

Jag kom också tidigt i kontakt med Laryngförbundet och Stockholmsföreningen. Det har också höjt min livskvalitet. Livskvalitet är också att få

nya kompisar och att träffa sjukvårdspersonal, hur konstigt det än låter. Personer som jag aldrig skulle ha träffat om jag inte fått cancer.

Förmånen att kunna gå vidare och få arbeta under några år i projektet med att starta nya samtalsgrupper i förbundets regi. Och som nu, få vara med att utveckla och producera förbundets nya broschyrprogram samt informationsmaterial. Att få göra det jag är utbildad till och arbetat med under hela mitt yrkesverksamma liv.

"Vad är livskvalitet?"

Kan jag besvara den frågan?"

Javisst kan jag det. Det är bara att fråga sig själv! Vad är livskvalitet för mig? Vad vill jag göra med mitt liv? Vad är det jag trivs mest med? Och så gör jag det bästa av situationen och gör det jag vill! I samråd med min fru förstås!

Det är livskvalitet för mig.

Gunnar Schneider

Enkät om livskvalitet

Redaktionen skickade i slutet av mars ut ett frågeformulär om livskvalitet till föreningarna. Tanken var att frågorna skulle tas upp vid nästkommande föreningsmöte.

Vi var nog ute i senaste laget, men vi har trots allt fått in 24 svar de flesta från Stockholm och från tolvboresenärer. Vi kan tyvärr inte återge alla svar i tidningen utan jag ska försöka mig på en sammanfattning.

FRÅGA 1

Vad betyder livskvalitet för dig?

Det är några teman som går igen

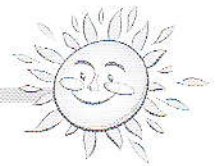
- att kunna vistas ute i naturen eller på sjön
- att vara någorlunda frisk och kunna klara sig på egen hand
- att ha goda relationer med anhöriga och vänner
- att ha ett skapande arbete

Ett jordnära svar var: "Att det finns 9-voltsbatteri till talgeneratorn".

FRÅGA 2

Hur har begreppet förändrats efter att du drabbades av cancer?

En hel del svar berör saker som man mist som talförmåga, smak och lukt eller som man inte längre kan göra ex.vis att bada eller vistas ute i kyla eller göra sig hörd. Flera nämner att man lever mer i nuet och tar en dag i taget. Andra nämner trötthet och försämrad energi. Chocken släpper och man kämpar på – jag känner mig psykiskt starkare. En annan känner sig otroligt ensam och isolerad – livslusten försvann.

FRÅGA 3

Hur har begreppet för dig som anhörig förändrats?

Här har vi fått väldigt få svar. Några säger inte alls. Någon att det var en chock men att det har ljusnat.

FRÅGA 4

Hur kan föreningen/förbundet bidra till att höja din livskvalitet?

Svaren på denna fråga är genomgående att man är väldigt positiv till den verksamhet som redan bedrivs. Man trycker på att det är viktigt att ha en helhetssyn i omvårdnaden och inte bara fokusera behandlingen. Tiden efter behandlingen är viktig. Att få träffa andra som är i samma situation, gruppdiskussioner, seminarier och få nya vänner. Rehabkursen, resor och rekreation får mycket beröm. Någon tycker att fondens pengar ska användas mindre till resor och mer till den övriga verksamheten

Som slutkläm ett direkt citat av ett svar:

"Jag trodde att livet bade tagit slut. Jag såg ingen framtid, livslusten försvann.

Föreningen/förbundet visade att det finns vidare mål, sammankomsterna gav nya vänskapsband, nya kamrater. Det gav mig en ny livslust."

För redaktionen Ragnar Sarin

Våra styrelseledamöter

Redaktionen hade för avsikt att presentera styrelseledamöterna i både förbund och fond i detta nummer. Men vi har inte fått in de uppgifter vi ville ha från alla. Därför ber vi att få återkomma i nästa nummer av Lary.

Dessutom önskar vi alla våra läsare en riktigt skön sommar!

*Gun-Marie, Elise, Birgitta,
Ragnar och Gunnar.*

Om smultronställen

Om någon för drygt trettio år sedan, då jag jobbade på Margarinbolagets lidingöfabrik, frågat mig vad jag menade med livskvalitet, hade jag nog associerat det med provsmakning av margarin. De ord jag skulle ha använt för livskvalitet då är snarast lycka eller att ha sina egna smultronställen, ord som jag egentligen hellre använder även idag. Jag är uppvuxen på landet och även sedan jag kom till stockholmstrakten har jag alltid bott i utkanterna och haft skogen och naturen inom gångavstånd. Det jag fått avstå ifrån är riktiga vintrar, men våren har jag kunnat njuta av....

...i mitten av mars började jag köra sakta uppför backen till vårt hus för att se om tussilagon tittat upp och lagom till påsk kunde jag plocka de första att ställa i en äggkopp på påskbordet. Strax efter påsk var det dags att ge sig iväg till det närbelägna stallet och plocka nässlor. Gräslöken var redan decimeterhög i balkongglådan så allt var klart för den verkliga vårprimören nässelsoppa! Innan Valborg tog jag turen till Skeppartorp för att se blomprakten. Markerna där var nästan helt täckta av blå- och vitsip-

por. Värmlöken växte tätt och någon enstaka viol hade också visat sig.

Det verkliga smultronstället så här års är dock faktiskt vår balkong. Vi bor i ett terrasshus och har en balkong på 30 kvm plus c:a 10 kvm balkongglåda allt i söderläge. För min fru börjar härligheten ofta redan i februari, då hon kan sitta i balkongdörren och sola sig. Framåt april brukar hon flytta ut på balkongen och då följer jag också med. Det är ju dags att snygga till i balkongglådorna och så de första fröerna. I skrivande stund (8 maj) ser det ut som på bilden. Spireor, tulpaner, penséer och löjtnantshjärta blommor. Ett antal kryddväxter är på plats och den första rädisan är nog bara någon vecka borta.

Detta är livskvalitet för mig och eftersom jag numera är pensionär, så njuter jag i fulla drag av tillvaron. I nästa nummer av Lary ska jag återkomma med sommarens smultronställen även bokstavligt.

Ragnar

Vårt verkliga smultronställe, så här års, är vår balkong med blommande spireor, tulpaner, penséer och löjtnantshjärtan.

Livskvalitet

- vad är det?

Efter mycket letande i olika lexikon fann jag ordet i Bonniers lilla uppslagsbok. Där står:

"Livskvalitet är ett begrepp som man från 1970 sökt lansera för att få en bättre mätare än bruttonationalprodukten på olika sambällens förmåga att allsidigt tillfredställa människans behov".

Hur det är med den förmågan har vi fått alltför många tråkiga rapporter om.

Vad är då människans behov? Jag tror att förutom mat och tak över hu-

vudet så har vi behov av att kunna ge kärlek och få och ta emot kärlek. Känna vänskap, gemenskap, omsorg, omvårdnad och ömhet.

Att sätta kvalitetsstämpel på livet känns för mig lite onaturligt. Livet är ju så mycket mer än våra dagliga behov.

Varje människa är unik. Vi upplever saker och händelser på olika sätt. Vi uppskattar inte alltid samma saker.

Under min aktiva tid i Laryngföreningen hade jag förmånen och gläd-

jen att på sammankomster med HCK som det hette då, nuvarande HSO, få möta människor med olika handikapp. Då fick jag uppleva hur olika man kan se på vad som är värdefullt i livet. Förutsättningarna var helt olika, men var och en hade något positivt att ta fasta på och glädjas åt. Hoppfullheten och livsglädjen fanns hos alla.

Jag vet också att alla dagar är inte lika ljusa och glädjefulla. Det finns också mörka och dystra dagar, men så är ju livet i sin helhet. De dagar man lever i harmoni med sig själv och andra, när man kan ta emot vad livet bjuder och njuta av tillvaron som den är, det vill jag kalla livslust. Kanske är det också vad som idag kallas livskvalitet.

Ann-Britt Eriksson, Finspång

Independent living

Självständigt leverne?! Vad innebär egentligen det? Det är så mycket jag inte längre klarar av som är självklarheter bland de alla flesta.

Visst är det kanske bra med hemtjänsten men är det verkligen för mycket begärt om jag själv vill bestämma när jag ska duscha, gå promenad osv. Eller måste jag hålla till godo med de tider som tilldelas mig?

Nej, jag behöver inte det.

Visserligen tyckte Värmdö Kommun att jag var en ytterst krävande person som slogs för något mer värdigt leverne.

Av tur och genom mitt eviga babblade om hur kränkt och ofri jag kände mig fick jag till sist kontakt med STIL. STIL står för Stockholms Independent Living och är ett kooperativ för folk med funktionshinder. Där finns alla sorter av människor, de flesta med funktionshinder som jag med balans-

problem, talhandikapp och dysfagi.

På STIL arbetar nästan uteslutande människor med funktionshinder förresten måste man ha något funktionshinder för att få rösta i olika frågor. En annan förutsättning är också att man har rätt till assistans. Det vill säga personlig assistent och själv vill bestämma över sin vardag.

De hjälpte mig mot kommun så att jag till sist fick den assistans som jag haft rätt till. Utan kostnad såg de till att jag fick det stöd jag behövde för att få min lagliga rättighet. Lite lyfte faktiskt kommuntanterna på ögonbrynet när det visade sig att många funktionshindrade KAN något..... då BÅDE jag och sakkunnig personal från STIL har funktionshinder! Det hade de nog aldrig varit med om, fast det vet jag egentligen inte men på deras miner att döma, verkade det så.

Så nu är jag arbetsledare för mina assistenter och möts inte av

kommentarer som: "va, åka på bio, sånt gör inte vi..."

Att vara arbetsledare är något helt annat än att vara "vårdtagare"!

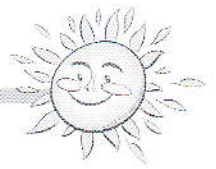
För det första känner jag mig inte som en vårdtagare för att jag behöver hjälp att handla och för det andra gillar jag att handla när jag behöver och inte när det står på hemtjänstens schema.

Jag har ett annat ord för vårdtagare och det är patient. Och det är jag när jag är på sjukhus...

De flesta som känner mig vet att jag nästan alltid har en åsikt om saker och ting. Särskilt om det angår mig, nåja annars med kanhända...

Men nu lever jag mycket friare. Jag kan både duscha och gå ut med hunden, till och med göra något trevligt ibland. Som att vara moster, jag gillar att bjuda barnen på t.ex bio ibland, nu får jag stöd så att jag kan leva så normalt som möjligt.

Susanna Ruben

Livskvalitet. Vilket märkligt ord. Kvalitet på livet. Som på kostymtyg eller tomater. Bäst före-datumet var kanske något att tänka på. Då blir det plötsligt fråga om livslängd. Livskvalitet.

När jag hör eller ser ordet livskvalitet, tänker jag genast på lälsobilagor och kändisar från alla möjliga håll som föreläser. Eller håller seminarier, som det så racker heter. Om hur man ska höja kvaliteten på åhörarens liv. Inte på föreläsarens. Hans eller hennes kvalitet är solklar genom att han eller hon har lyckats i livet och inte har några större ärr att skylla. Är man frisk, skötsam och har lyckats här i livet, då är man kvalitetsbesättigad.

Jag anser att alla människor är av samma kvalitet. Prima kvalitet. Men så småningom kan blankslitas. Även den utomordentligaste kostym kan till sist få sitt hål. Även den starkaste människan kan plötsligt känna av sin sårbarhet.

Då heter det att livskvaliteten ska höjas. Vems kvalitet ska höjas av vem. Nu är den slitne i underläge och den framgångsrike i överläge. Ska föreläsa och rekommendera. Nästa dag står att läsa i skvallertidningen att den framgångsrike under ytan kanske inte var så framgångsrik. Kanske rentav behövde ett råd från någon slitne för den gemensamma Livskvalitetens skull.

Det bästa vi människor kan göra är att tro på oss själva. Att inte buga för, och tro för mycket på framgångsrika rådgivare. Men veta och låta gå att vi är precis lika bra. Samma kalsuppare allihop.

CARL ANTON

kåserar
om livs-
kvalitet.

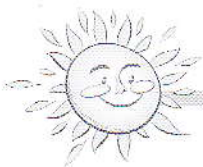

Ordet Livskvalitet får man handskas varsamt med. Det kan föra tankarna till diskriminering. Vi är som sagt alla av samma fina kvalitet. Lite olika hamnar vi i livet. Olika slitna blir vi, men vi är av samma goda, underbart fantastiska kvalitet.

Jag skriver de här raderna på en terrass vid stranden av Teneriffa. Solen går just i havet med sin oerhörda kvällsglöd. Den glöden gör mej gott. Vinst blir det mörkt om en stund. Och vinst kan morgondagen bli hur muren som helst. Men solen finns. För alla. Och den kommer snart att lysa för oss, hela gänget. Unge, gamla, slitna, fräscha. Alla med samma sagolika kvalitet.

Biskop, strippa, akrobat och kung
Nyfödd, gammal eller ung
Friska, sjuka, vackra, tårda
Alla är vi lika värda

CARL ANTON

Projekt om livskvalitet

Projekt om livskvalitet för patienter som opererats i munhålan vid Öronkliniken i Linköping

Sedan april 1999 bedrivs ett projekt på Öronkliniken i Linköping av docent Lena Norberg-Spaak och kurator Marie Gustafsson där samtliga patienter som opererats för tumör i munhålan intervjuas.

Syftet är främst att kunna förbättra omvårdnaden av patienten under behandlingen men samtidigt vill vi se hur patienterna uppfattar sin livskvalitet efter avslutad behandling.

Patienterna intervjuas av kurator vid två tillfällen; intervju 1 sker vid första återbesöket och intervju 2 efter 1 år. Samtidigt får patienten fylla i ett formulär och skatta olika funktioner såsom ex tal, sväljförmåga, utseende och hur dessa ändrats efter operation.

Totalt har i nuläget tio patienter intervjuats och det är dags att börja 1-års intervjuerna med de första. Vi får återkomma med resultat när projektet är klart nästa år.

Marie Gustafsson, Öronkliniken

20-års jubileum 2 x Chicago på Oscars

ÖNH:s samtalsgrupp på Karolinska sjukhuset jubilerar. Man firade med att gå på Oscars och se Chicago. Två av deltagarna har skrivit entusiastiska kommentarer. Du kan läsa dem härnedan.

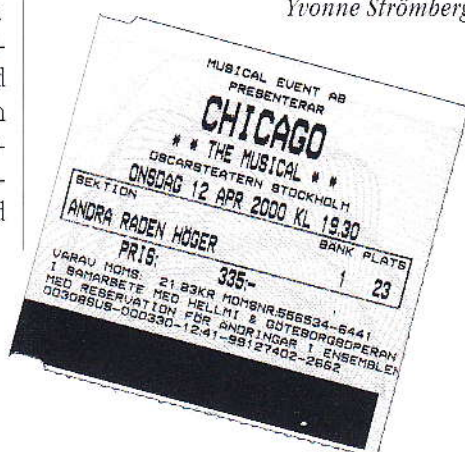
Samtalsgruppen för munhålecan-Sceropererade firade sina 20 år genom att gå på musikalen Chicago på Oscarsteatern i Stockholm. Idén att gå på teater kom från gruppmedlemmarna själva. Stiftelsen Laryngfonden stod för den ekonomiska delen och gruppens tretton medlemmar stod för det glada humöret.

Musikalen bygger på staden Chicagos mörka sida med lögnar, mord och korruption. Skådespelarna och de unga dansarna gjorde ett fantastiskt framträdande, vilket gjorde föreställningen till en minnesvärd kväll.

*Tack Laryngfonden
Gun-Marie Larsson*

Samtalsgruppen för glossektomi på KS fick tillsammans med grundaren och fortfarande ansvarige Jonas Karling samt medansvarig Gunmarie Larsson uppleva en riktig musikalisk festresa till Chicago. Vi träffades en kväll i april på anrika Oscarsteatern för en drygt 2,5 timmas lång musical med många bra artister och "häftig" musik. Undertecknad är övertygad om att samtliga i gruppen instämmer i mitt TACK till Laryngfonden som gjorde den här 20-års festen möjlig.

Yvonne Strömberg

Konferens för tumörpatienter från Kalmar län 7-9 april anordnad av Öronkliniken i Linköping och Sydöstra Laryngföreningen

För att erbjuda våra regionpatienter samma utbud som östgötarna kan få med våra samtalsgrupper hade vi nu i år samlat ihop våra patienter och anhöriga från Kalmar län till en konferens på Hotell Ekoxen över en helg. Programmet bestod av föreläsningar av olika yrkeskategorier varvat med gruppdiskussioner i dagarna tre. Även tid för samvaro under mer avslappnade former fanns. Det märks att sådant här uppskattas både av dem som föreläser och dem som lyssnar och vi har ju tidigare anordnat detsamma nere i Jönköping för "deras" patienter.

Ett drygt 30-tal deltagare tror jag var rätt nöjda med arrangemanget och det resulterade i flera nya medlemmar för föreningen. Som personal känner man sig rätt slut efter en sådan helg eftersom vi personal arbetar som vanligt både veckan innan och efter. Men all uppskattning vi får värmer.

*Kerstin Carlsson och
Marie Gustafsson,
Öronkliniken i Linköping*

Hej!

Jag heter Lena Strömberg och blev i december 1999 opererad för en spotkörtel som växte på min vänstra kind. Efter ca tio olika prov som visade att där fanns inget som var "farligt" blev jag (efter ca två år) långt om länge opererad i Lund. Det visade sig att det var cancer i knutan.

Jag har skrivit ner allt jag har upplevt under tiden från det att jag upptäckte knutan tills jag var på återbesök första gången efter avslutad strålning.

Vill du eller någon som jag kanske kan hjälpa komma i kontakt med mej så har jag följande e-mail adress;

lenastromberg15@hotmail.com.

Lena Strömberg

Världskongress

São Paulo Brasilien 1999

São Paulo har 16 milf invånare.

En snöig februaridag förra året lämnade jag det kalla nord för att delta i 2nd World Voice Congress i São Paulo Brasilien.

Resan gick över Frankfurt i Tyskland och därefter direkt till São Paulo. Överfarten tog cirka 12 timmar. Mörbultad klev jag ut i solskenet för taxitransport till kongressbyggnaden cirka tre mil från flygplatsen. Taxichauffören visade sig vara racerförare och kom ner i farter under 100 km/h endast vid rödljus. Dock hittade han fram till den lyxösa kongressbyggnaden där jag skaffade mig solbränna vid poolen under ett par tre timmars tid. Solbrännan gjorde verkligen skäl för namnet och på natten kändes det verkligen att man var i tropikerna.

Givande föreläsningar

Nästa dag började kongressen med cirka 1000-talet deltagare från 51 länder. Sverige var representerat med cirka dussintalet läkare och logoped. Föreläsningar och seminarier skedde parallellt i fem à sex lokaler varför det ibland kunde vara svårt att välja.

Förutom nya rön om olika larynxsjukdomar och lämpliga åtgärder såsom röstförbättrande kirurgi, medicinering och terapi fick vi veta en hel

del nytt om laryngektomi och den laryngektomerades situation. Ett genomgående tema som påpekades av de flesta föreläsare var vikten av att använda stomafilter.

Lungfunktionen hos icke ventilbärrare reduceras. Så sker också med förmågan att bilda ljud med de delar som tar över ljudbildningen när stämbanden avlägsnas. Röstkvaliteten hos filterbärrare blir generellt betydligt bättre.

Bakterieproblemet

Eerestein, Grolman och Schouwenburg vid Academic Medical Center Amsterdam tog upp problemet med bakterie och svampangrepp i stoma och ventil när sådana användes. Man har ännu inte hittat något universalmedel som kan begränsa angreppen men när så sker reduceras livslängden hos röstventilen och denna fungerar då inte som den skall vilket orsakar t ex läckage.

En rad föreläsare beskrev förbättrade och alternativa operationsmetoder vid laryngektomi.

Flera presentatörer har utvärderat röstkvaliteten hos laryngektomerade

och då främst de som använder röstventil. Sammanfattningsvis kan sägas att förståeligheten och förmågan att uttrycka nyanser och känslor inte går förlorad vid en laryngektomi och att de flesta ovana lyssnare mycket snabbt vänjer sig vid den laryngektomerades nya röst.

Intressant samarbete

Kvällarna ägnades åt att ta nya kontakter och en sådan har resulterat i en inbjudan till San Francisco nu i mars där jag kommer att tillsammans med öronläkare från Falu lasarett följa logopeden Krzysztof Izdebski i hans arbete under en veckas tid. Man har på hans klinik ett mycket väl utvecklat samarbete mellan logoped och röstkirurg. Detta stämmer alltså mycket väl med vårt sätt att arbeta vid Falu lasarett och vi hoppas att vi ytterligare skall kunna förbättra våra rutiner.

Det kändes vemodigt att lämna Brasilien efter denna mycket matnyttiga vecka och att återvända till vinterkylan i Sverige.

Jag vill tacka Stiftelsen Laryngfonden som med ekonomiskt bidrag gjort det möjligt för mig att genomföra denna fantastiska resa.

*Per Testad
Logoped, Falun*

Docent
Richard
Kuylenstierna

Svar på frågor till Doktors spalt

1 Jag är laryngektomerad sedan några år och pratar med hjälp av en Provox 2 röstventil. För en tid sedan kunde jag helt plötsligt inte längre tala... det var tvärstopp i ventilen. Då jag försökte göra rent med borsten, gick det inte att pressa den igenom och toppen på borsten blev blodig. Jag tog kontakt med logoped på KS och efter samråd med läkare byttes ventilen ut (jag hade haft samma ventil i nästan ett år). Man konstaterade att det var irriterat kring fisteln och att det blivit en del svallkött. Efter några dagar var det stopp i ventilen igen och det bestämdes att jag skulle läggas in för en operation så att man kunde se hur det såg ut i matstrupen. Efter operationen kunde man konstatera att jag råkat ut för något som kallas "split wall". Vad är det? Hur uppkommer det och kunde jag ha undvikit det?

Undrar Ragnar Sarin

Svar:

Vad jag förstår har du haft din Provox röstventil rätt så länge. Det finns beskrivet att svallkött eller slemhinna kan växa över den inre delen av röstventilen, dvs den som är belägen i matstrupen. Varför detta sker och exakt på vilket sätt vet man inte, men om en ventil får sitta länge finns det en risk att det blir en överväxt på esofagussidan. När man försöker byta en sådan ventil finns det risk för att man inte kommer in i matstru-

pen ordentligt. Om denna situation uppstår tar man bort ventilen och låter fisteln läka varefter man gör en ny punktion och ger patienten en ny ventil. Det är inte farligt men antyder att även fungerande ventiler kanske måste bytas med ett visst intervall.

2 Väger en kirurg in begreppet "livskvalitet" i behandlingen av patienten?

"Livsnjutare"

Svar:

Det har skett en stor förändring i synen på behandling av patienter med huvud-halstumörer. All behandling strävar givetvis efter att i möjligaste mån befria patienten från tumör helt och hållet och därmed uppnå en så lång livslängd som möjligt. I många fall innebär detta att man utför mycket omfattande kirurgi eller kombinationer av behandlingar som kirurgi, strålbehandling och cellgiftsterapi. Erfarenheten har lärt oss att det många gånger kan vara svårt att avgöra om det tänkta målet verkligen uppnås när man försöker införa nya metoder för att förbättra resultaten.

Ett stort problem är att en omfattande behandling också innebär risk för försämring av patientens livskvalitet i form av funktionshandikapp. På senare år har intresset för livskvalitetsaspekter blivit mycket starkare. Vi som är engagerade i behandlingen av patienter med huvud-halstumörer kräver att livskvalitetsaspekterna skall belysas innan vi bestämmer oss för en förändring av gällande vårdprogram.

Vi kan alltså svårligen tänka oss att patienten får en lägre livskvalitet med mer symtom som följd av behandlingen samtidigt som vi är osäkra på om behandlingen verkligen leder till en ökad sannolikhet för bot. Vi strävar efter att förbättra vår dokumentation och därmed också vår information om följderna av våra åtgärder, inte minst när det gäller biverkningar, behandlingsorsakade handikapp etc.

3 Frågan kanske är ställd till fel yrkesperson, men jag ställer den ändå. Kanske någon annan person har glädje av mitt sätt att äta. Jag har haft svårt att äta "vanlig mat" efter min munhålecanceroperation och strålbehandling. Jag har försökt med allehanda konsistenser på maten. En dag blev jag sugen på hårt bröd och

sjömansbiff. Jag tog en bit av det hårda brödet tillsammans med vatten och den mosade sjömansbiffen. Döm om min förvåning då jag märkte att det gick bra - ja bättre att svälja då det hårda brödet tillsattes. Sedan dess äter jag alltid hårt bröd och vatten tillsammans med maten - och det går lättare att äta.

Vad beror det på? "Samtalsgruppen"

Svar:

För många patienter som är munhåleopererade och dessutom strålade blir det svårigheter med sväljningen. Skälet till detta är många, exempelvis ärrbildning i svalget, oeftergivliga och stela slemhinnor och i vissa fall avsaknad av muskulatur som behövs för en normal sväljningsakt eller att innervationen till sväljningsmuskulaturen är försämrad med nedsatt sväljningsrörlighet som följd.

Att förändra dieten och gå över till passerad eller lättuggad mat och skölja ner den brukar vara lämpliga åtgärder och i vissa fall kan rena sväljningsövningar som dysfagiologoped är bra på att lära ut också vara verkningsfulla. Anledningen till att du plötsligt kan svälja mycket bättre när du tar och blandar maten med hårt bröd kan jag inte riktigt svara på.

Man kan tänka sig att det hårda brödet bildar en fast formad tugga, som kan dra åt sig saliv och fukt och på så vis bli lättare att svälja. Jag tycker du ska nämna dina iakttagelser för en logoped som är särskilt intresserad av sväljningsproblem, så kanske det visar sig att du har kommit på något som även andra patienter med sväljningssvårighet kan dra nytta av.

Seminarium för Svenska Laryngförbundets tobaksinformatörer planeras till den 12 - 13 oktober. Utbildningen kommer att hållas på SLF:s kansli i Solna under ledning av Gun-Marie Larsson. Medverkar gör en läkare, en sjuksköterska och Cancerfondens tobaksinformatör.

Mer information hittar Du i nästa nummer av LARY. □

www.cancersamtal.nu

"Nu kan vi snacka med varann på nätet".

"Alla pratar om Internet", surfa, meila, dejta på webben, hemsidor hit och hemsidor dit. Men vad är allt detta? Några av oss har säkert kommit igång med alla nya termer, andra har säkert bara hört orden och vet inte ett smack om datorer och Internet.

Jag tror att jag har kommit en liten bit på väg. Det värsta är att det kommer nya ord, nya program och uppdateringar fortare än jag hinner att lära mig eller har råd att köpa. Men en sak har jag i alla fall lyckats med. Jag var den första som besökte Cancerfondens hemsida för Larynger och munhåleccancer. "Jippie"! Det var länge sen jag var först på någonting.

Jag satt och letade efter uppslag till detta temanummer, om Livskvalitet. Helt plötsligt satt jag där med en hemsida bara för oss. Och ingen annan hade besökt den fast den legat utlagd "på nätet" nästan en månad.

Den här sidan (mötesplatsen) är till för oss. Vi kan gå dit och diskutera våra problem, ge tips, komma med

frågor, ja i stort sett finns det inga begränsningar, mer än dumheter, personangrepp, o s v. Men då finns det en censur och det är jättebra.

Du som har tillgång till Internet gör ett besök. Anteckna dig som medlem. Lägg ut dina tips och synpunkter och framför allt besvara andras funderingar och/eller påståenden. Jag tror att det här kan bli en riktigt kul grej, när vi väl har lärt och vant oss vid att kommunicera via datorn istället för telefon. Än så länge gillar jag nog den personliga kontakten och telefonen bättre. Den personliga rösten. Det där spontana skrattet. De snabba replikerna. Ja det är mycket som försvinner med datan.

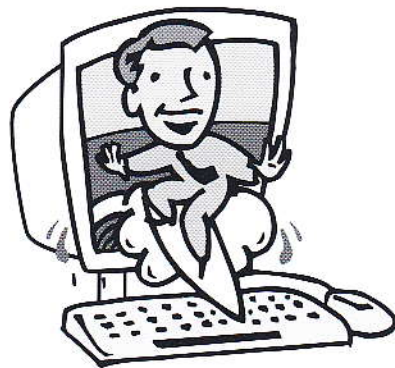
Men å andra sidan får man tid att tänka efter. Man kan undvika felsäg-

ningar och svordomar. Man kan skriva i lugn och ro, korrigera, ändra, lägga till eller ta bort text tills man är nöjd och vågar stå för det man säger. Vi kan mötas på denna plats oavsett var i Sverige vi bor. Inga långa dyra resor.

Jag blev lite överrumplad av att hitta den här sidan och dessutom är jag en fegis och vågar inte ligga ute för länge av kostnadsskäl. Därför blev det jag skrev både kort och något tafatt. Ett tips till alla som har Internet gå in på www.cancersamtal.nu och klicka vidare genom att följa anvisningarna.

Vi hörs och skrivs på "webben". Det är Cancerfonden som ligger bakom så det är verkligen seriöst.

Gunnar Schneider

Jag heter Lasse Hedlund och läste Svante Edmans insändare om narkos i förra numret av LARY. Jag är liksom Svante laryngektomerad.

Gärna syrgas! *Men inte i magen.*

Som den naturmänniska jag är visas jag mycket ut i naturen och framför allt i Roslagen. Helt plötsligt fick jag en dag hjärtsvikt och blev medvetlös. Ambulans tillkallades för transport till Norrtälje Lasarett.

Det är vanligt att man pendlar mellan vakenhet och medvetlöshet, så även jag. I ambulansen på väg till sjukhuset så vaknade jag till en liten stund bara för att konstatera och påpeka att den syrgas de kopp-

lat till min "riktiga" näsa inte hade någon verkan eftersom jag andas genom "hålet i halsen". Ambulanssjukvårdaren som vakade över mig lovade att informera personalen på akuten.

Jag minns inget mer förrän jag låg på akuten och vaknade till, en lagom kort stund för att ytterligare en gång tala om att "jag andas inte genom näsan utan genom hålet". Sköterskorna skulle tala med läkaren när han kom. Men förmodligen var det ingen som förstod, för det hände absolut ingenting under den tid jag var vid medvetande. Sen svartnade allt igen.

Vad som hände vet jag inte. Jag vaknade upp nästan ett dygn senare på en avdelning, utan syrgas. Jag var för omtöknad för att egentligen bli rädd. Men så här efteråt, när jag hämtat mig, och började fundera över vad som egentligen hänt, så känner jag igen det som Svante skrev.

Nu tycker även jag att det är dags att informera all sjukvårds- och räddningspersonal om hur man sätter syrgas på oss laryngektomerade.

Om jag av någon anledning behöver syrgas så gör den ingen nytta nere i magen. Eller hur?

*Med vänlig hälsning
Lasse Hedlund, SLF*

HÄR ÄR YTTERLIGARE ett skrämmande exempel på att ambulanspersonal och akutmottagningar inte har den blekaste aning om vad det innebär om det kommer in en laryngektomerad person med en liten plastpropp sittande i halsen. Därför är det dags att göra något!

Efter Svantes inlägg i förra numret av Lary så uppmanade vi i redaktionen att förbundsstyrelsen skulle reagera. Och kanske fundera över vad vi tillsammans med föreningarna skulle kunna göra för att liknande händelser inte skall upprepas.

Gunnar Schneider

Härliga Tolvsbo

"Vi är med fast vi har svårt att tala och äta – vi känner oss inte utanför det sociala livet. Allt det vi upplevde i Tolvsbo ingav oss lust till livet." Med dessa ord sammanfattade en deltagare sina intryck från rehab-helgen i Tolvsbo.

Ännu en rehabiliteringshelg i Tolvsbo är genomförd. Även denna gång visar utvärderingen att deltagarna är mer än nöjda med helheten av resan. Tolvsbos personal, maten, sångarna, tipspromenaden, underhållningen, utflykten, massagen, gymnastiken ja t. o. m. chauffören Mats får högsta betyg.

Solen strålade över oss hela helgen men inledningen var blåsigt och kall. Under lördagen och söndagen gick de iskalla vindarna över i sommarvärme.

Bara njuta och må bra

En dag med valfria behandlingar – massage, fot- och ansiktsvård, thermal- och hydromassagebad – lättgymnastik och promenader blev för många en dag av kravlöshet och ett behagligt tillåtande av att bara njuta och må bra. Samtalen mellan deltagarna tog fart, vilket är det som värderas högst under dessa resor. Nya bekantskaper knöts.

I naturskön miljö, där vitsippor i klasar står mot björkarnas vita stammar och där bilden ramas in av gårdsgårdar och blå himmel, är det lätt att komma till ro med sig själv.

Efter vandringen till Luossastugan behöves en vilopaus.

Den bilden fanns bl. a omkring oss då vi besökte Dan Anderssons Skattlösberg och Luossastugan. Läggs sedan till att vi fick njuta av sång till gitarrackompanjemang av guiden Linda Rattfelt, så förstår Ni. Promenaden upp till stugan var för en del besvärlig, men väl uppe fick vi vår belöning. I Luossastugan bodde Dan Andersson med sina föräldrar och syster från november 1911 t. o. m 1915 och skrev under den tiden "kolarhistorier" och de flesta av "kolvaktarens visor".

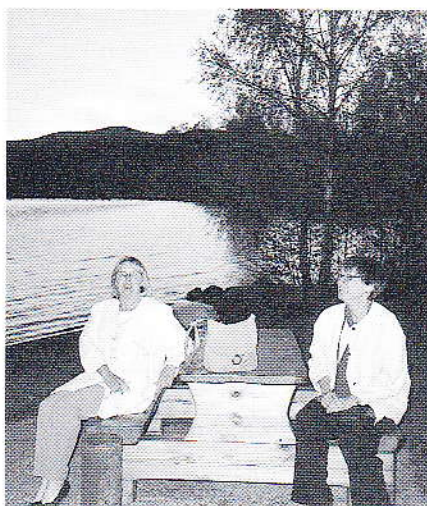
Dan Andersson sattes i fokus av trubaduren Björn Jadling vilken underhöll oss kvällen före utflykten med dikter och sång till gitarr. Björns hustru Barbro åkte med oss i bussen och guidade oss i Dan Anderssons hemtrakter.

Besöket på Carl Larssongården blev som alltid lika uppskattat. Många var flitiga med att skriva och posta vykort därifrån, till glädje för vänner och anhöriga.

Vackert hantverk

Ett kaffebesök på Grangärdegården blev en upptäckt av de vackra hantverksarbeten som fortfarande tillver-

Lena och Åsa njuter av solnedgången vid sjöstugan.

Tipspromenaden var klurig.

kas ute i bygdens stugor. Många påsar blev fyllda av allehanda föremål.

En kväll blev vi bjudna på underhållningen av Tolvsbos ägare. Då kom traktens glada spelgrupp "Nyckelknippan" och fick oss i glad stämning genom att sjunga, spela och ge oss skämtsamma historier. Det var inte många händer och fötter som var stilla då dalagänget drog igång. Tack Anne-Vie och Petter.

Målet med en sådan här rehabiliteringsresa är att alla deltagare skall må bra och få ut så mycket som möjligt av dessa dagar. För att det skall lyckas fordras ett hårt förarbete men främst beror resultatet på deltagarens egen inställning till resan. Vädret har också stor betydelse. Detsamma gäller personalens servicevilja på det ställe man bor.

Chauffören som kör bussen och den sjuksköterska som också kan leda lättgymnastik och den sjuksköterska som utför Taktill massage är viktiga personer för den allmänna trevnaden.

ALLA LYCKADES och därför blev utvärderingens resultat 9,33 på en skala där tio var satt som högsta poäng.

Tack till Er alla och en skön sommar!

Gun-Marie Larsson

Luossastugan.

Relaxdagar på Tolvsbo våren 2000

Vi funderar över på vilket sätt man kan låta bli att tänka enbart på sitt handikapp. Hur man än vänder och vrider kan hjärnan inte koppla av och tänka bara på sig själv. Är man ensam så blir man egoist. Men i grupp är det lättare för hjärnan att dela med sig och inte tycka synd om den lilla kroppsdel. Det fick vi erfara på s.k. relax helgen.

Vi var ca 35 personer från olika delar av landet. Alla var specifika för sitt handikapp. Att inte kunna äta, tala eller uttrycka sig, det är inte

lätt. I början var alla tysta, men så småningom fick alla liv och tal. Det kraxades och harklades och spottades (den som hade saliven kvar). Alla kunde njuta av maten och naturen, inte minst i vandrandet i Dan Anderssons spår i Finnmarken. Hjärnan var sysselsatt med kulturen från en svunnen tid. Plötsligen blev alla friska, vi blev lika andra, s.k. normala människor.

Det tycker vi är livskvalitet!
Tack Gun-Marie och Lena.

Ewa och Adam Mannelid

*En underbart
vacker helg i*

Tolvsbo!

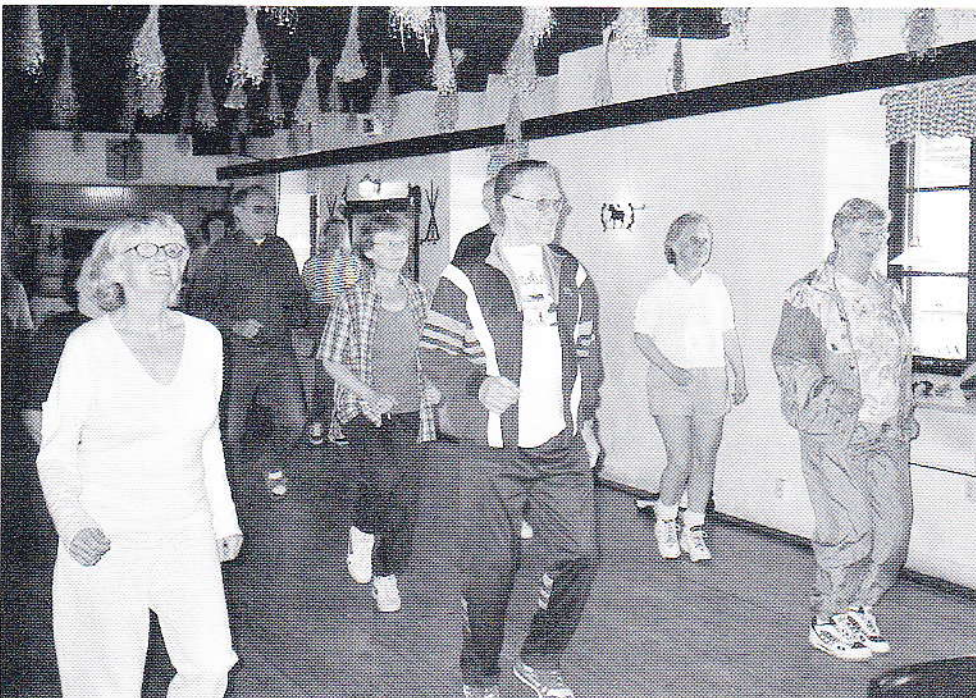
Den 11 till 14 maj fick jag möjlighet att följa med på Laryngförbundets rekreations- och kulturresa till Dalarna. Jag är sjuksköterska och Taktilmassör och har länge velat förmedla och utöva mina kunskaper i Taktil massage.

Trots en mycket kort presentation av vad Taktil massage är (mjuk avslappnande massage), var det många som vågade sig på att pröva på. Jag fick verkligen god respons för massagen.

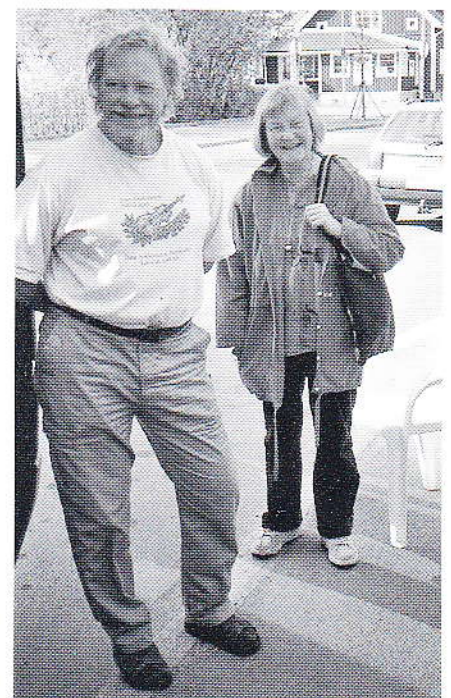
Södra Dalarna visade sig verkligen från sin bästa sida denna helg. Solen sken och björkarna stod raka i sin skira gröna grönska. Alla dessa vitsippor! Resan var mycket välorganiserad. Gun-Marie är verkligen en mycket god organisatör och reseledare. Värdskapet på Tolvsbo har också stor betydelse, mycket vänlighet och personligt tillmötesgående. Stort värde har alla nya bekantskaper.

Åsa Jansson

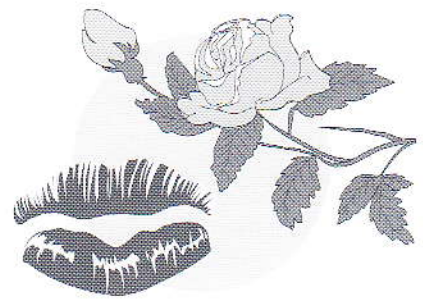
Lättgymnastik under ledning av Lena.

Trubaduren Björn Jädling och guiden Barbro Jädling.

Dofter och lukter

Jag heter Gunnar och har nyligen blivit opererad mot strupcancer och har nu också avslutat min strålbehandling i Lund. Jag har alltså alldeles färsk intryck av min nya situation. Jag inbillar mig att den fixering vid sjukdomen som jag upplevt under sjukhusvistelsen och fortfarande är låst vid, kommer att avta med tiden. Det vore ju hemskt annars för livet må väl trots allt ha annat att bjuda på framöver.

Sjukhusvistelsen, operationen och behandlingen upplevde jag som en enda lång period av undran och väntan. Jag kände mig orolig för det som väntade mig och försökte hela tiden förbereda mig mentalt för det som komma skulle. Ofta kändes det dock som om jag bara ville veta lagom mycket av det som jag hade framför mig, samtidigt som jag var nyfiken och ville vara så väl förberedd som möjligt.

Jag tyckte att jag blev mycket väl behandlad på alla de sjukhus och avdelningar som jag hamnade på. Framförallt imponerades jag av personalens engagemang i sina arbetsuppgifter och deras intresse av att informera om vad de visste om den fortsatta behandlingen. Jag tyckte jag fick uttömmande svar på alla mina frågor och dom var många. Trots detta drabbades jag av vissa överraskningar, men det berodde på att jag inte haft förstånd att ställa de rätta frågorna, som i sin tur berodde på att jag visste för lite.

Rökstopp

En av de stora överraskningarna var insikten om att jag skulle bli tvungen att sluta att röka. I och för sig hade det nog varit möjligt rent tekniskt att hitta en lösning på det som jag uppfattade som ett problem, men eftersom jag varit storrökare och var van vid att dra halsbloss på varje sug, så såg jag små möjligheter att njuta av min rökning framöver.

Det stora problemet var att jag inte hade hunnit bygga upp någon inre motivation för att sluta. Jag kunde ju snabbt konstatera att bättre ar-

gument för att sluta, än min sjukdom, fanns ju inte (även om en medpatient i Halmstad undrande tittade på mig i rökrummet i början av sjukhusvistelsen och lite sarkastiskt yttrade; "Ja, ja, nu kan det ju förstås kvittas?"). (hon rodnade lite när hon kom underfund med vad hon hade sagt) så jag bestämde mig för att göra så.

Förlora luktsinnet

En annan överraskning för mig och som drabbade mig ganska sent var att jag skulle mista luktsinnet. Detta har jag blivit lite fixerad vid för jag tycker det är en så viktig sak. Det är ju ett av våra sinnen som har gått förlorat. Det är visserligen ett sinne som man inte är direkt beroende av på samma sätt som syn och känsel, men som jag tycker trots allt har större betydelse än man först tror. Det underliga är att ju mer man funderar på det ju mera betydelse får det.

Jag ältade några ord och begrepp, som; arom, doft, lukt, odör, stank och väldoft Jag fick visserligen goda definitioner när jag läste om dem i nordisk Familjebok (1947-55 års upplaga), men fick konstatera att orden odör, stank och väldoft inte var beskrivna. Ordet doft fanns inte heller, men doftorganen var beskrivna. Jag hade inte tänkt på det tidigare, men doft är tydligen det vi sprider, medan lukt och arom är det vi förmimmer.

Doftorganet beskrivs som en körtel, vars sekret har betydelse som skyddsmedel mot fiender (tänk på skunken) och dels som igenkänningsdoft (hos insekterna stimuleras ofta hanarnas luktorgan så att de på avstånd kunna vägleda sig till honorna och bin har speciellt doftorgan för svärmning). Det var när jag läst detta som jag verkligen insåg att jag gett mig in på ett stort och viktigt ämne.

Arom (grek. A roma = krydda, väl-lukt) beskrivs som den smak som finns hos de flesta växtdroger och deras beredningar. Lukt beskrivs inte heller som ord utan man hänvisar till luktsinne och doftorgan och säger bland annat att det senare är ganska reducerat hos människan. Vidare säger man att; "lukt- och smak-

förmimmelserna alltid sammanblandas med varandra och under vanliga förhållanden benämnes alla intryck, som vi få av mat och dryck, smak, ehuru vårt smakorgan endast förmedlar intryck av salt, surt, sött och beskt, medan allt annat är lukt-förmimmelser".

Luktminnet starkast

Jag tyckte detta var intressant och hörde vid ett samtal i veckan någon påstå att just luktminnet var vårt starkaste minne och var också det vi bar med oss längre än något annat. Det stämmer nog för jag kan än tydligt komma ihåg när jag som tolvåring upptäckte att Lille-Mor, klassens sötaste tjej, hade börjat använda sin mammas talk. Denna talkdoft var speciell och jag har, under de efterföljande fyrtio åren, med ett tydligt synminne sänt henne en tanke varje gång denna doft passerat mina näsborrar.

Jag har hört att personer som mist sin livskamrat, maka eller make, kan efter flera år, i svåra stunder, söka sig till exempelvis vännens garderob för att genom kvarhängande kläddoft minnas sin vän.

Jag har varit gift med en asiatiska i tjugo år och därför också lärt mig lite asiatiska sedvänjor. I Asien kysser man sällan varandra utan man sniffar med näsan, på kinden, i nacken eller var helst vi brukar placera våra pussar. Detta ger en bestående känsla likväld som den upplevs stimulerande för stunden på samma sätt som våra kyssar.

Det som trots allt gör lukten så viktig för mig är ändå den betydelse den har för att vi skall kunna uppleva glädjen med god mat. Jag har alltid varit matintresserad och lagar gärna mat själv. Jag har fått problem framförallt vid smaksättning av säser och kryddar nog också min mat starkare nu än tidigare. Det är naturligtvis svårt att beskriva betydelsen av lukten men alla vet ju hur en riktigt kraftig förkylning försämrar matlust och smak för mat.

Jag hörde på radio för några veckor sedan, då just lukten diskuterades, att man kunnat konstatera att denna hade en förvånande stor betydelse när det gällde förmågan att bli föral- ▶

► skad. Detta har vi nog i arv från in-sekterna och med denna insikt för-står vi ju alla hur viktigt det är att vi får känna dofter.

Själv hoppas och tror jag att jag på något sätt skall kunna återskaffa min lukt-förmåga. Vi har ju utvecklat

många tekniska hjälpmedel för alla tänkbara användningsområden så varför skulle vi inte lyckas också inom detta område.

Till dess lev så väl Ni kan och må så gott

Gunnar Svensson

Vid Vätterns strand

På Vätterleden en hotell- och konferensanläggning ca 2 mil norr om Jönköping höll Sydöstra Laryngföreningen sitt årsmöte.

Solstrålarna förde en kamp om att nå Vätterns mörka vatten och få oss mötesdeltagare att njuta av en tavela målade av reflexer. Till årsmötet var Bo Persson, Svenska Laryngförbundets ordförande och Gert Hall, Laryngfondens ordförande inbjudna. Kjell Andersson hälsade oss välkomna och överlämnade ordförande-klubban till HSO Östergötlands ordförande Ingemar Svedin som mycket professionellt lotsade oss genom årsmötesförhandlingarna, innefattande bl.a. demokratiska val av styrelse och suppleanter, ombud till Riksstämman, ledamöter inom HSO, revisorer och valberedningskommitté. Bo Persson informerade om hur svårt det är att

övertyga politiker om att människans huvud är en del av människokroppen dvs den nya Tandvårdsreformen som ersatte paragraf 9. Han uppvisade en mycket svag optimism beträffande en förändring. Gert Hall informerade om laryngfondens mycket aktiva arbete att skapa ekonomiska förutsättningar att stödja olika forskningsprojekt och framförallt att ge drabbade och anhöriga möjligheter till ett bättre socialt liv med kvalitet. Som exempel på detta kan nämnas att föreningens årliga rehabresa i år går till Danmark tack vare bidrag från Fonden. Efter en välsmakande lunch i angenämt sällskap återvände vi till resp. hemorter stärkta av att bara träffas och utbyta erfarenheter till en bättre livsform. Varmt tack till styrelsen för ett väl planerat årsmöte.

Boo Zandrén

Atos stipendiefond för resor.

Vid förbundets 30-års jubileum 1997 gav Atos Medical en jubileumsgåva på 20 000 kronor, att användas till resor vid aktiviteter inom Svenska Laryngförbundets verksamhet.

Förbundsstyrelsen har fonderat medlen på ett särskilt konto.

Förbundsstyrelsen kan efter ansökan bevilja medel till stipendier för hjälp med resekostnaderna.

Atos Medical har för avsikt att fortlöpande ge en gåva till ändamålet.

Önskar en skön och avkopplande sommar!

*Med bästa hälsningar
Gert Hall, kassaförvallare*

Årsmöte i Halmstadsföreningen

Den 19 februari i år höll vi vårt årsmöte i Halmstad. Det var välbesökt och Bosse Persson, som var vår gäst från förbundet, kunde bestämt konstatera att medlemmarna kom bl a med många förslag till den framtida verksamheten. Annars blev alla återvalda, vilket bevisar att dom nog skött sig bra under 1999.

Bosse berättade om sitt arbete med tandvårdsreformen, Svea visade sina handgjorda, självtillverkade smycken och Göran hade, som vanligt, bakat sina semlor till årsmötet och fick mycket beröm för dem både av Bosse och de övriga medlemmarna. Dom var extra bra i år och vi hoppas att han återkommer på nästa årsmöte.

*Med vänlig hälsning
Claus Strassburg, Hallands
laryngförening*

Anders Öhrling

Anders anställdes som konsulent hos SLF 1997, från början i blygsam skala allt eftersom tiden gick hade vi glädjen att se Anders utföra mer kvalificerade uppgifter inom vårt kansli. Anders lämnade oss plötsligt den 29 februari. Vi tackar för vad Anders Öhrling utträttade inom vårt förbund.

Bo Persson

Holger Andersson

Holger Andersson i Dalarnas Laryngförening har lämnat oss. Holger var detsamma som Dalarnas Laryngförening. Han var med och startade föreningen för drygt 10-tal år tillbaka och var från starten dess ordförande. Holger arbetade under sin aktiva tid som officer vid dalaregementet i Falun. Holger var en gedigen och trofast medarbetare i vår rörelse. Särskilt minns vi hans inlägg i debatterna vid våra ordförandemöten. Än en gång tack till vad du utträttade inom förbund och lokalförening.

Bo Persson

Ordföranden i Laryföreningen Dalarna Holger Andersson avled på valborgsmässoafton. Han har varit vår ordförande sedan sent 1980-tal och varit en drivande kraft i föreningen och alltid ställt upp även vid sjukdom och då han haft många andra åtaganden. Han har förenat sin goda organisations- och ordningsförmåga med ett alltid gott humör och en varm humor som har präglat våra sammankomster.

Det har tydligt märkts att Holger trivts med sitt ordförandeskap. Det är med glädje vi blickar tillbaka på Holgers period som ordförande och med sorg och saknad vi nu går in i ett nytt skede då vi skall försöka hålla föreningen flytande utan Holgers eminenta insatser.

*För Laryföreningen Dalarna
Per Testad, sekreterare*

Professor Olle Ringdén vid Centrum för allogen stamcellstransplantation vid Huddinge sjukhus.

Ett lovande nytt vapen

En ny, lovande behandlingsmetod mot flera olika typer av cancertumörer är under utveckling. Transplanterade vita blodkroppar har visat sig kunna bekämpa cancercellerna i patientens kropp.

Den nya behandlingen är i första hand tänkt som ett komplement till kirurgi, där man opererar bort så mycket som möjligt av cancertumören. Även om tumören ser ut att vara helt avlägsnad finns i många fall cancerceller kvar i kroppen och sjukdomen kan komma tillbaka. Idag används därför ofta cytostatika eller strålning som komplement, sk adjuvant behandling för att minska risken för återfall efter canceroperationer.

I framtiden kan benmärgstransplantation i sådana situationer komma att bli ett alternativ till annan adjuvant behandling för en del cancerpatienter. Förhoppningsvis ett mer effektivt alternativ med färre biverkningar, säger de läkare/forskare som arbetar med projektet vid Huddinge universitetssjukhus. Det går inte att ta miste på deras entusiasm.

– Vi tror på det här! säger professor Olle Ringdén vid Centrum för allogen stamcellstransplantation vid Huddinge sjukhus.

Ingen mirakelkur

Metoden befinner sig på ett forskningsstadium där den prövas i allvarliga fall när andra effektiva behandlingsmöjligheter saknas. När man är säker på att biverkningarna är rimliga och att behandlingen har effekt är det dags för nästa steg. Då kan behandlingen ges även till patienter med bättre prognos och resultatet jämföras med effekten av traditionella metoder.

– Detta är ingen mirakelkur, men vi tror att vi så småningom kommer att kunna bidra till att bota cancerpatienter med den här behandlingen. Hos andra kan man förhoppningsvis förlänga livet och ge bättre

livskvalitet, säger överläkare Anders Thörne vid Gastrocentrum på Huddinge universitetssjukhus.

I det nystartade Huddingeprojektet har under hösten två patienter behandlats. I det ena fallet handlar det om tjocktarmscancer som opererats men gett dottertumörer i en lunga samt i lymfkörtlar på halsen och i buken. 2,5 månader efter behandlingen har vissa av dottertumörerna i buken krympt och de på halsen har försvunnit helt. Dottertumören i lungan är oförändrad.

Förebygga återfall

Även i det andra fallet har en tjocktarmstumör tagits bort, men dottertumörer bildats. Dessa satt bl a i levern och en tredjedel av levern har opererats bort. Den efterföljande benmärgstransplantationen i slutet av oktober syftade till att förebygga återfall.

I människans benmärg finns stamceller, ursprungsceller från vilka olika typer av blodceller kan bildas. Bl a bildas de vita blodkropparna som sköter immunförsvaret.

Allogen benmärgstransplantation (betyder att man ger benmärg från en annan person) används sedan 30 år vid behandling av leukemi, blodcancer. Det började som ett sätt att kunna höja strål- och cytostatikadoserna vid behandling av leukemi. Mycket höga doser förstör patientens benmärg och slår därmed ut det livsviktiga immunförsvaret. Genom att transplantera ny benmärg och reparera immunförsvaret blev jättedoserna möjliga.

– Sedan har vi mer och mer kommit underfund med att vissa av cellerna i den transplanterade benmärgen har en egen anticancereffekt, berättar professor Olle Ringdén

I det nu aktuella forskningsprojektet används benmärg från ett syskon till patienten. En förutsättning är att något av syskonen har benmärg som biokemiskt är mycket lik – HLA-identisk som facktermen lyder – patientens egen.

Trots denna likhet reagerar transplanterade immunförsvarsceller mot den nya omgivningen i mottagarens kropp. Detta ger upphov till en sk transplantat-kontra-värd-reaktion, ►

► som bl a kan ge hud-, tarm- och leversymptom. Längesågs denna reaktion enbart som ett problem i behandlingen av leukemi. På 1980-talet fick en tredjedel av de vuxna patienterna så kraftiga reaktioner att de dog. Genom att ge immunhämmande medicin lärde sig läkarna att dämpa symptomen.

I mitten av 1980-talet kom mer effektiva immunhämmande läkemedel och reaktionerna efter benmärgstransplantationer minskades kraftigt. Men när dessa läkemedel började användas märkte man att återfallen i leukemi ökade! Ett bevis för att transplantat-kontra-värd-reaktionen inte bara är av ondo utan har en högst betydande effekt mot tumör-celler i kroppen.

Det har visat sig att T-lymfocyter (en typ av vita blodkroppar) som härstammar från transplanterad benmärg angriper och dödar cancer-celler.

Leukemibehandlingen förfinades så att man ger immunhämmande medicin på ett sätt som ger precis lagom akut transplantat-kontra-värd-reaktion och lagom mycket av den kroniska formen. På detta sätt kan många leukemipatienter idag botas.

Återfallen ökade

"Om det fungerar vid leukemi bör det fungera vid andra cancerformer också", tänkte forskarna. Och det verkar det också göra. Forskning pågår sedan ungefär fem år vid ett par europeiska forskningscentra varav Huddinge universitetssjukhus är ett, i Jerusalem samt vid tre centra i USA. Benmärgstransplantation tillsammans med en mild immunhämmande behandling har visat sig ha effekt bl a mot njurcancer samt vid återfall av bröstcancer och leukemi. De transplanterade cellerna angriper såväl moder- som dottertumörer.

Huddingeforskarna anser att behandling är väl värd att pröva vid ett flertal idag icke behandlingsbara cancersjukdomar. Vilka den är effektiv mot får fortsatta prövningar visa, säger Olle Ringdén: "Vi är i början av ett stort kartläggningsarbete".

*Infört i Rädsla Livet.
Helen Wallskär, text
Anders Kallersand, foto*

Tandvårds- försäkringen

Stocholms Läns Laryngförening fick en inbjudan till en informations-träff med Stockholms Läns Landsting (Tandvårdsstaben) för en redogörelse om den nya tandvårds-försäkringen. Vi deltog med tre personer, alla med problem efter strålbehandling.

Denna information vill vi dela med oss av till andra med samma problem. Om reglerna håller i längden vet man aldrig. Beslutsfattarena har en viss förmåga att ändra sig och det är inte så ofta som det blir till vår fördel. Men den här gången ser det lovande ut.

Paragraf 9 togs bort!

Från den 1/1 1999 försvann paragraf 9. Den paragraf som reglerade att vi som blivit strålade över munhåla och hals fick fri tandvård om salivsegregationen upphört eller var så ringa att tänderna riskerade att "rasa". Samtidigt bestämdes att en grupp på 12 olika kriterier fortfarande skulle få särskilt stöd och flyttades över till tandvårdsstaben.

I den gruppen fanns inte strålbehandlade med, utan vi skulle i fortsättningen ansöka hos försäkringskassan om bidrag. Ett år av ovisshet och dyra kostnader. Det finns flera exempel på personer, som under mellantiden fått betala många tusen-lappar för tandvårdande åtgärder. Pengar som man inte får tillbaka.

Nytt från den 1/1 2000

Efter påtryckningar och utredning bestämdes att från den 1/1 2000 skall vår grupp (strålbehandlade) tillhöra Tandvårdsstaben inom Stockholms Läns Landsting.

Det är landstingen som är ansvariga över hela landet. Motsvarigheten till Tandvårdsstaben i Stockholm, kan heta något annat i andra delar av landet. Från och med nu tillhör alla landstinget i det område där man bor. Ta kontakt med dem eller er tandläkare om ni är osäkra på vad som gäller i ditt landsting.

En del är ändå lika!

Det ställs fortfarande vissa krav: Först måste man ha ett läkarintyg på att det verkligen är strålbehandlingen som förorsakat muntorrheten. Tandläkaren måste göra ett salivtest och en kostnadsberäkning på den behandling som föreslås för att lämnas in till berörd instans för bedömning.

Blir behandlingsplanen beviljad är det högkostnadskortets regler som gäller. Du betalar som för ett vanligt läkarbesök, normalt 120 kronor. När du nått högkostnadstaket (idag 900 kronor), tillsammans med vanliga läkarkostnader gäller högkostnads-skyddet. Du får fri tandvård tills högkostnadstiden löper ut. Då börjar du om på ny kula. Du betalar max 900 kronor om året för tand- och läkarbesök.

Det är viktigt att man kontaktar både sin läkare och tandläkare/hygic-►

De nya stödformerna

☞ Nya patientgrupper får tandvård med avgifter som för öppen hälso- och sjukvård

Den tandvård som har samband med sjukdom och funktionsbinder och som kan fås inom samma avgiftssystem som gäller för öppen hälso- och sjukvård, utökas den 1 januari 2000. Denna tandvård och sjukvården kostar inte patienten mer än för närvarande högst 900 kronor per tolv månadersperiod.

Följande tandvård tillkommer:

Tandvård till följd av muntorrhet som uppstått

- vid sjukdomen Sjögrens syndrom
- efter strålbehandling mot huvudet och/eller halsen.

Sjögrens syndrom är en sjukdom som drabbar bl.a. salivkörtlarna. Detta leder till minskad salivproduktion och muntorrhet, som ökar risken för karies i tänderna.

Vid strålbehandling som är riktad mot huvudet och/eller halsen påverkas salivkörtlarna så att produktionen av saliv minskar eller helt upphör. Detta leder också till muntorrhet och ökad risk för karies.

För att tandvården skall erhållas med avgifter som för öppen hälso-

och sjukvård finns tre förutsättningar:

1. Diagnosen Sjögrens syndrom måste vara ställd av läkare eller också måste patienten ha strålbehandling mot huvud- och/eller halsregionen. Både diagnosen primärt Sjögrens syndrom och sekundärt Sjögrens syndrom kan förekomma.

2. Muntorrheten måste vara fastställd genom mätning av salivflödet med en standardiserad metod. Muntorrhet anses föreligga när salivmängden understiger vissa gränsvärden.

3. Tandvårdsbehovet måste ha orsakats av muntorrheten.

Dessutom skall tandläkaren eller tandhygienisten innan behandlingen påbörjas skicka in en begäran om förhandsbedömning till landstinget. Till förhandsbedömningen fogas underlag som visar att de tre angivna förutsättningarna är uppfyllda. Det är viktigt att behandlingsförslaget innehåller ett program för patienten för att förebygga att kariesskador uppkommer till följd av muntorrheten.

Patienten kan själv välja vårdgivare inom Folk tandvården eller hos privata tandvårdsföretag. ☞

► nist för att få intyg på att tandvårdsbehovet orsakas av muntorrhet.

Tandvårdsstabens hemsida

Efter mötet med Tandvårdsstaben titlade jag på deras hemsida för att se om de uppgifter vi fick på mötet stämmer. Här är hela internetadressen.: <http://www.sll.se/tandvardsstaben/stodformerna.html>

FÖR ATT GÖRA DET ENKELT för mig skrev jag ut ett utdrag av det som är intressant för oss.

Kommenter:

Observera att all denna information

är hämtad hos Stockholms Läns Landsting. (Tandvårdsstaben). Jag kan inte garantera att samma regler gäller för hela landet. Eller om det finns skillnader mellan olika landsting. Är det så vore det bra om det kom till vår och läsarnas kännedom. Du som har mer och/eller annan information i denna fråga är mycket välkommen att skicka in det till oss på Laryredaktionen så lovar vi att vidarebefordra detta till våra läsare.

Det här glada beskedet kom i rätt tid, bland det viktigaste för "god livskvalitet" är väl ändå att kunna äta och att se fin ut i munnen.

Gunnar Schneider

Mycket sol och mycket värme...

..när 28 personer från Göteborgsföreningen den 9 – 16 april gjorde en resa till Torrevieja, Costa Blanca i Spanien.

Vi lyfte från Landvetter en strålande vacker söndagseftermiddag, landade på utsatt tid i Alicante, bussades till och installerade oss på Hotel Cabo Cervera 4,5 km norr om Torrevieja. Det var mörkt, havet brusade nedanför balkongen och regnet började plötsligt ösa ner! Det hade inte regnat sedan nyår, så det var väl dags nu. Men nästa morgon strålade solen från en klarblå himmel och gjorde så hela veckan.

Min man Lasse och jag var de enda som inte varit med i "gänget" tidigare. Vi är ej heller vana charterresenärer. Därför undrade vi vad som väntade oss.

MÅNDAG FM gavs information av guiden Hilde på Fritidsresor om diverse praktiska ting, utflykter m.m. I vår resa deltog två mycket kompetenta logopedier, Birgit Risberg, Sahlgrenska Universitetssjukhuset och Ulla-Britt Tengstrand, Borås Lasarett. De erbjöd oss sina tjänster under veckan.

Lunch på spanska

TISDAG: Bussresa med Hilde till Guadelest, som ligger i bergsmassiven norr om Alicante. På vägen upp besökte vi Delsomuseet i Alfaz del Pi, en fantastisk egendom, där konstnären Pedro Delsos norska änka bor. Hon visade sitt hem, sin vackra trädgård och museet med Delsos konst. Därefter åt vi en typisk spansk lunch i en liten restaurang, som tycktes vara utslängd mitt bland berg och dalar.

Färden gick vidare på slingrande vägar upp till Guadelest, en liten arabisk bergsby med bl a kyrkogård, torg, flera museer, souvenirbutiker förstås och – en makalös utsikt. På hemresan besökte vi en bodega där vi avsmakade och köpte muskatelvin och sötaker. Anlände hotellet kl 20 efter en härlig dag med många intryck.

Övriga dagar tillbringade många av oss vid hotellets pool och på den ►

Reserapport från spanska Costa Blanca

► fina sandstranden en bit bort. Vi var några stycken som badade både i Medelhavet och i poolen.

Marknad i Torrevieja

TORS DAG KVÄLL ordnades en flamencoafton inne i Torrevieja, som jag ej kan ha någon uppfattning om, eftersom jag inte deltog.

Varje FREDAG FÖRMIDDAG är det marknad i Torrevieja. Där finns det mesta att köpa. Vi åkte in i en överfull buss, gick några timmar i trängseln och lyckades till slut komma med en buss hem igen med en del goda inköp. Efter en skön siesta på stranden var det laryngträff i cafeteria. Vi pratade om hur vi upplevt denna resa, vart vi eventuellt skall ställa kosan nästa gång osv.

Många önskemål, synpunkter och kommentarer. Logopederna Birgit och Ulla-Britt berättade bl a om planerade nya rutiner på resp. sjukhus. En manual skall läggas i patientjour-

nalen, så att alla inkl. patienten kan läsa om utförda åtgärder, samtal, information o dyl. Önskemål om lika för alla. Patienter i olika kommuner men tillhörande samma storlän har idag mycket olika rättigheter. Det är nyttigt att sitta tillsammans och ventilera saker och ting! Som avslutning demonstrerade Lasse sin egenhändigt tillverkade snorkel, som han använder när han badar i havet.

LÖRDAG KVÄLL är vi gemensam middag på en liten trevlig krog "runt hörnet". Där kom vi överens om att vi haft en skön vecka, skrattat mycket tillsammans och hittat nya trevliga bekanta.

Ett stort TACK för att vi fick chansen (och tog den) att åka med på denna resa!!

*Med hälsningar från
Ilse P. i Göteborgsföreningen.*

PS! Det regnade när vi bordade planet i Alicante för hemfärd! DS

Monas intryck från Spanienresan

ONSDAG 12 APRIL Idag var det återigen en dag, eller natt, som vi skulle ut på en utflykt. Trodde vi! Vi hade sett fram emot att få åka till Benidorm. På onsdagskvällarna brukar de ha en färgsprakande show på en av Medelhavets berömda nattklubbar i internationell stil.

Det skulle bjudas på 3-rätters middag, musik, trolleri och flamencodans. Eftersom gränsen för att göra denna resa var att minsta antalet deltagare var 15 och det var bara 14 som anmält sig, blev resan inställd. Vi var många som blev besvikna, men vad gör man. Vi fick hitta på annat, umgicks och hade trevligt ändå på vårt sätt.

TORS DAG 13 APRIL. Återigen en strålände morgon. Frukosten på balkongen smakade som vanligt härligt. Konstigt vore det väl annars när man samtidigt har en strålände havsutsikt framför sina ögon.

Eftersom vi inte skulle ha någon gemensam aktivitet förrän kl 20.00 hade vi tillfälle att ta tillvara dagen som var och en hade lust med. Vissa av oss låg vid poolen eller vid playan och solade, några åkte till stan eller kanske ville vara på sin balkong och njuta.

Vi träffades strax innan kl 20.00 för att ta taxi till kvällsaktiviteten: flamencodans.

Vi fick först smaka på buffé. Där kunde vi plocka till oss allt vad man kan önska från en spansk buffé. När vi var mätta och belättna förflyttade vi oss till en annan lokal. Det var lite rökigt där men det var ju inte mycket att göra någonting åt. Så började dansen. Det var sex elever från Spanska Flamencoskolan som dansade. De var väldigt duktiga. Härligt att höra klackarnas smatter och se de färggranna klänningarna. Visst saknades killarna i dansen men flickorna dansade underbart. Efter ungefär 1,5 timme var det slut och vi applåderade länge och alla tyckte att vi haft en fin kväll.

Mona

Riksstämman år 2000

Riksstämman blir kortare och kortare för varje år som går. Som redaktionsmedarbetare och ombedd att rapportera blir jag nästan förtvivlad. Vad skall jag skriva om. Jag kan självklart skriva om att ordföranden öppnade mötet och höll parentation över bortgångna medlemmar. Visst kan jag rapportera om vad som beslutades, och att styrelsen fick ansvarsfrihet. Men som amatörskribent vill man ändå ha något extra. "Ett så kallat scoop".

Men sorry boys and girls. Inte en enda skandal. Ingen rapporteras krypa från bordet vid middagen. Inte en enda viskning om att den följde den till rummet. Och ingen sänkades till frukost. Det ska fan vara rapportör från Svenska Laryngförbundets Riksstämman.

Den fråga som vällade mest diskussion var valet till valberedningen. Konstigt nog inte för att det inte fanns några kandidater, som brukligt är, utan att det fanns för många. Men det kanske berodde på att delar av förbundsstyrelsen själv hade förbättrats och föreslog tre namn, medan en medlemsförening i demokratisk ordning nominerade ett namn. Föreningens förslag röstades ner med motiveringen, att vederbörande var anställd på förbundet.

Seminarie och riksstämman avhålls på Foresta.

Någonting måste också skrivas om

hotellet. Foresta är inte vilket vandrarhem som helst. Nä, nä, här är det klass. Servicen och maten var mycket bra. Förstklassiga rum med vunderlig utsikt över Värtahamnen. Ja faktiskt så har även Värtahamnen en viss charm när man tittar ut över Silja Lines terminal. Men så är det med vatten. När man har utsikt över Värtan, inloppet till Stockholm och Askrikefjärden blir man lite lyrisk och förstår att Stockholm är en pärla bland huvudstäder.

Seminarier gick i informations och kulturens tecken.

Det har blivit en tradition att dagen före riksstämman hålla ett seminarium. Så även i år.

Professor Carl-Erik Lindholm höll ett mycket intressant föredrag om både laryng- och munhåleccancer. Under en timme fick vi massvis av information.

Han visade en del informativa men också otäckta operationsbilder som några blundade för. Det ställdes många frågor som Carl-Erik besvarades på ett mycket uttömmande sätt.

Fast jag är född och uppvuxen i Stockholm har jag aldrig besökt Millesgården. Vilket jag ångrar djupt. Vilken härlig känsla att gå med blicken mot skyn och få se alla dessa skulpturer. Den ena naknare än den andra. Vi blev fullproppade av information av trevliga guider om den store mästaren. Om ni är i Stockholm och får en halv dag över så rekommenderar jag Millesgården som ligger granne med hotell Foresta.

Hedersmedlemmar.

Vid festmåltiden på kvällen utsågs tre välmeriterade personer till hedersmedlemmar. Först i raden stod vår ordförande Bo Persson sedan följde logoped Lena Lagesson, Lars-Gunnar Adolfsson och Eskil Holgersson.

Alla tilldelades både diplom och förbundets standar och tackades för alla de insatser som de utträttat under många år både i förbundet och respektive förening.

Gunnar Schneider
Text och foto

Riksstämmans precidium är från vänster: Bo Persson, stämmans ordförande Lage Andreasson, stämmans sekreterare Kaarlo Vuolle och Gert Hall.

Årets bedersmedlemmar: Eskil Holgersson, Bo Person, Lena Lagersson och Lars-Gunnar Adolfsson.

Huvudtalare vid seminariet var professor Carl-Erik Lindholm.

Vimplare
på
seminariet

LED
 GER PROV TAGNING
 M C
 IDE FRÅN OVAN
 POET
 ÄR MÅNGA KARUSSELLER
 STRANDBERG
 DEN HÄNGER I LUFTEN
 GÖRA STÖRRE
 "ROSEN-BLOM"
 GÖR MAN AL
 KAN MAN SAGA
 VID TROSA

MÅNGA TILL ELLIS ISLAND
 KAN MAN FALLA
 OCKSÅ ETT RAN
 SÄDAN KYRKA FINNS
 LEGO-LAND
 LYXÅK MALL
 SPORTSIGNATUR
 HAR VÅL NASA ETT
 SES MED SKO
 IBLAND PÅ SKÄRM
 SAKNAR FOLK PLO-BAS
 TOGS OM
 ÄR JU TEMAT
 BUSKE
 RUNT LÄNDER
 MÄSTARMÖTE
 SYDSTAT
 VAKA
 HAN MED HERO
 RIA
 SÄDDEL
 FLYTER PAPPERS KRONA
 HJÄLPER
 HON SOM STOL
 SALT MATLÖSNINGSÅNG
 LÖSAR-HJÄLP
 LÅTER UPP-REPAD
 JUBEL ROP
 KAN MAN BOLL
 ERSÄTTNINGSGRÄNS
 ÄR VÅL PARKETT
 O I OD
 SÖKS I STORM
 NÖTA IN SOM DELA
 HÖRE J
 VAR EN ELSA
 ODENS BROR VID FÖDSEL
 SER SOC-KERTOPP SOM OLLE STENHÖLM
 KAN HAST VARA
 BRUKAR DIRIGENT
 DANSÖS OFTA O-LASBAR
 FLAGGA SOM FISK
 HUSGAS ROS
 SÖRPLAT
 OAS I EGYPTEN LAG I AD
 BÄTTRAR GER STRÖM
 GRUND-AMNEN
 LÄR BÅRA BARN
 YNKKA
 GRUVÖ
 MISS PRISAD EKONOM
 LETAT
 DRYGT TRE
 GEBIT
 MOT
 LAG OM UNGA AMIRAL
 KARTELL
 SYRE
 OMGER
 T.EX. I SOLUR
 FÖR VoV
 MÖNSTER LIKT EO
 FINNS MED 1
 FYRA I RDM
 FRAHNSK VÄN
 MED SKUR ID
 LIKT TF
 I STRIX
 TA FEL DAG
 DEN KOSTAR OVAN DÄR
 FINSKT FÄLL
 RAGNAR SARIN

LA KRYS

Lösningen på krysset kan skickas till Svenska Laryngförbundet, Barks Väg 14, 170 73 Solna före den 1 augusti. Märk kuvertet "La Kryss". Först öppnade rätta lösning belönas med Carl-Antons bok "Älskade Stockholm". Andra pris är 8 vykort med motiv av Carl-Anton, tredje pris är 6 vykort. Rätt lösning på krysset och pristagarnas namn publiceras i Lary nr 3.

Namn:

Adress:

Postnr:

Postort:

SVENSKA LARYNGFÖRBUNDET

läns och regionalföreningar

med kontaktpersoner

Falun: Laryngföreningen Dalarna

Erik Bergman, vice ordförande
Bergmansvägen 19, 790 23 SVÄRDSJÖ
Tel. 0246-103 07

**Laryngföreningen Gävleborg med
Norrländ**

Siv Baglien
Oxtorget 1 B, 2 tr. 826 32 SÖDERHAMN
Tel. 0270-16459, även fax, 070-548 60 39
mobil

Laryngföreningen Göteborg

Box 12053, 402 41 GÖTEBORG
Tel. 031-85 46 43
Gösta Jorhede
Lilleby Bäckeålsv. 99, 423 49
TORSLANDA
Tel. 031-56 35 41, även fax.

Hallands Laryngförening

Ulla Karlsson
Betelvägen 10, 302 30 HALMSTAD
Tel. 035-102 123

Stockholms Läns Laryngförening

Gunnar Schneider
Henriksdalsringen 45, 4 tr. 131 32 NACKA
Tel. 08-615 03 24

Sydöstra Laryngföreningen

Kjell Andersson
Rättarvägen 4, 612 31 FINSPÅNG
Tel. 0122-155 47

Södra Sveriges Laryngförening

Lennart Johansson
Per Albin Hanssons väg 56 B, 214 63
MALMÖ
Tel. 040-96 23 40

Gert Hall

Kastvindsvägen 2, 231 55 TRELLEBORG
Tel. 0410-489 65, fax. 0410-489 59
070-524 89 65 mobil
E-post gert.hall@trelleborg.mail.telia.com

Uppsala Laryngförening

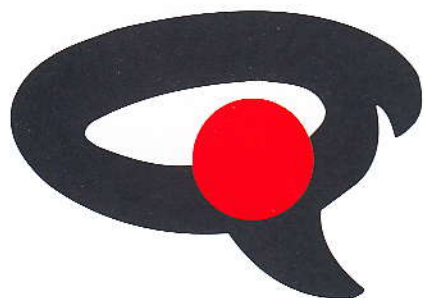
Stig Johansson
Fyrislundsgatan 60, 751 46 UPPSALA
Tel. 018-25 28 63

Västmanlands Laryngförening

Kaarlo Vuolle
Lerkärsgatan 10, 723 51 VÄSTERÅS
Tel. 021-41 74 76

**Laryngföreningen i Örebro och
Värmlands län**

Sten-Ove Pettersson
Styrbördsgratan 12, 652 27 KARLSTAD
Tel. 054-21 87 35

STIFTELSEN
LARYNGFONDEN
*i kamp mot
strup- och munhålecancer*

Laryngfonden – en fristående fond instiftad av Svenska Laryngförbundet – står öppen för ansökningar om bidrag, vilka kan beviljas i enlighet med fondens ändamål:

Fondens ändamål är att främja forskning och utveckling, särskilt inom

områdena laryng-, hemilaryng- och glossektomi samt främja vård och rehabilitering för behövande sjuka inom dessa områden, dock ej sådant som åligger stat, landsting och kommun, enligt gällande lagar, regler och praxis.

Bidrag och gåvor emottages tacksamt på:

**Bankgiro: 5936-5338 • Postgiro: 90 02 02-3
91 82 58-5**

Ansökningsblankett för bidrag finns hos:

STIFTELSEN LARYNGFONDEN
Barks Väg 14 / 170 73 SOLNA / tel: 08-655 40 01
e-mail: laryngfonden.kansli@telia.com

POSTTIDNING B
Svenska Laryngförbundet
Barks väg 14
170 73 SOLNA

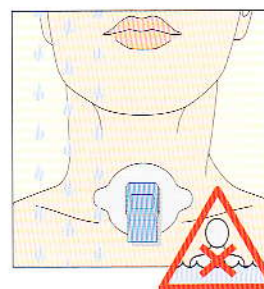

PROVOX[®] Duschskydd[™]

- Skydd vid dusch.
- Bör användas tillsammans med FlexiDerm plåstret.
- Ta ut HME Kassetten...
- ...och sätt i Duschskyddet.

DuschSkydd
Refnr .7260

Får ej användas vid simning eller i badkar.

*Trevlig sommmar!
önskar
Atos Medical AB*

ATOS
MEDICAL

Atos Medical AB
P.O. Box 183, SE-242 22 Hörby

Tel: 0415-198 00, Fax: 0415-198 98
E-mail: info@atosmedical.com